

Szent Antal és szent Pál templom, remeték Besztercebánya - Zólyomszászfalui plébánia

Plébánia címere

Ezüst-piros pajzs a Besztercebánya város címeréből származik. A sárga „T” – Tau a szent Antal jele, aki ilyen alakú botot hordozott. A holló a szent Pál jele. A legenda szerint szent Pálnak a holló hordta a kenyeret. A kék lilium a Besztercebánya-város dékáni hivatalnak a jele, amelybe a plébánia tartozik.

Templom

A Zólyomszászfalui templom építését a 13. század felébe jegyezhetjük be, a falu területén amely még a német település előtt létezett. A falu lakói főleg mezőgazdasággal foglalkoztak. A Mikulás Sas kezdeményeséből a 14. század első felébe a templom átlett építve koragótikai stílusba. Templom A templomot Szűz Máriának és szent Antalnak, a mezőgazdaság védőszentjének szentelték. A lényeges átépítés a 16. század elején fejeződött be. A templom épülete a régebbi kápolnák méreteit követi, és a régi gótikus stílusban épült. Egyhajós épület, téglalap alakú presbitériummal és sekrestyével. A nyugati oldalon van egy beépített torony.

Elengedések listája

Kiadva Avignonba 1350. február 13-án, Vavrinc kérésére, aki Zólyom megye képviselő Sas Mikulás fia volt.

Késő gótikus boltozat

Ez Pilgram Anton műve, és a presbitérium szokatlan megoldását alkotja, kiálló, egymást metsző bordákkal, gyémánt alakban. A boltozat közepén egy dombormű található Szent Antal és Szent Pál alakjával. Egy holló, csőrében kenyérrel, feléjük mutat. A csúcsokon és a bordákon a kőművesmesterek és az adományozók polikróm kőcímkei láthatók.

Pilgram Anton (1460 – 1516)

Brünni építőmester és szobrász-kőműves. Bécsben tanult és Nyugat-Németországban praktizált. Élete jelentős részét Brünnben töltötte, ahová 1495 körül tért vissza. 1511 és 1515 között a bécsi Szent István-székesegyház főmestereként dolgozott. Részt vett a pozsonyi Szent Márton-székesegyház és a besztercebányai Szűz Mária mennybevétele templom építésében is.

Königsberger Mihály (+ 1505)

Besztercebányai polgár, városkormányzó, bányatulajdonos és művészetpártoló. A címerét a jobb oldali boltozat bordájának pajzslemmáján találjuk. Az oltár jobb hátsó szárnyán vörös köpenyben, Szent Antal ereklyéi előtt térdelve ábrázolják. Ez az egyetlen fennmaradt portréja.

Késő gótikus Szent Antal és Szent Pál főoltár (1500)

Ez egy téglalap alakú burkolat, amelyet a tetején szőlőtőkék kereteznek. A burkolatot szimmetrikusan egy korpusszal ellátott kereszt osztja ketté. Az árnyékból előbújnak a szentek: balra Szent Pál imádkozik térdelve a barlang előtt, jobbra pedig Szent Antal jön botjával (egy archív fénykép szerint 2020-ban került bele). A kétoldalas festett szárnyak nyolc jelenetet ábrázolnak Szent Antal életéből: a megkísértés négy jelenetét, Jézus megjelenését álmában, a szentet a karavánnal, a szentet a bárkában és a szentet az angyallal. A jeleneteket a lőcsei Miklós festő műhelyében készítették, és 1515-ben egészítették ki.

Bővítés ágakkal

Öt szobornak képez baldachint: középen a Madonna Jézussal. Oldalain Magyarország védőszentjei: Szent Imrich (1007-1031) - Szent István magyar király fia; Szent István (969/975-1038) - magyar király; Szent Vojtech (956-997) - prágai püspök és vértanú; Szent László (1040-1095) - magyar király.

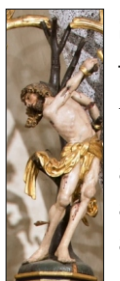
Sertés

A sekrestye bejárata fölött a presbitériumban lévő boltozat lábánál egy sertés áll. A Zólyomszászfalui községi krónikájában található legenda szerint a malac a gazda földjébe egy pénzzel teli edényt ástott ki, amelyből egy fatemplom helyén egy kőtemplomot építettek.

Szent Heléna és Szent Egidius mellékoltára (1510)

Fából készült oltár, középen Szent Heléna és Szent Egidius egy ögzidával. A háttérben egy dombos, falakkal övezett terep. Fent közepén a Madonna Jézussal és két imádkozó angyallal. Az oltár szárnyain Szent Egidius és Szent Heléna életéből vett történeteket ábrázoló festmények láthatók. A talapzaton Veronika kendője. Az oltár szerzőségét ebben az esetben a Hrabusicei mesternek tulajdonítják, aki nyilvánvalóan együttműködött a lőcsei Pál mesterrel.

Szent Sebestyén (256 – 288) – római katona és vértanú

A mellékoltár felépítményében Szent Sebestyén szobra található. Szerzője a lőcsei Pál mester. A mű az ideológiai ambivalencia bélyegét viseli magán, amely a reneszánsz korszakára jellemző.

Bányászati kőfaragó jel

A mellékoltár mögött van. A középkori zólyomszászfalui bányásztelepülés múltját szimbolizálja.

Intarziás padfej

A bányászati szimbólumokkal ellátott első padot az egykori Szent Jakab-templomból helyezték át.

A templom hajója és a fakórus

A templom hajója kettős csillagboltozattal fedett. A gótikus ablakok a templom déli oldalán találhatóak. A fakórus a templom hátsó részében található. Fából készült, faragott, csavart oszlopok támasztják alá.

Üvegfestmény – Szent Zsófia (+ 304) – római vértanú

A presbitériumban található. Az alsó festmény állítólag az eredeti, 1440-ből származó gótikus Szent Zsófia-oltárt idézi, amely a templomban állt, és 1919-ben a besztercebányai Közép-szlovákiai Múzeumnak adományozták. A szentet három lányával, a Hittel, a Reménnyel és a Szerellemmel együtt ábrázolja.

Üvegfestmény – Jézus Szent Szíve

Jézust, mint a Jó Pásztort ábrázolja. A felső részén a 19. századból származó üvegablak egy megmaradt darabja található és a felirat: ANNO DOMINI 2019. Ebben az évben készült az üvegfestmény. A tervek szerzője és a megvalósító a Mgr. art. Cserba Ladislav.

Üvegfestmény – Sienai Szent Katalin (1347 – 1380) – szűz és egyháztanító, misztikus

Az üvegfestmény a kórusban található, és Sienai Szent Katalinra emlékeztet, akinek ereklyéje a főoltáron található egy szív alakú ereklyetartóban.

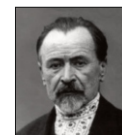
Szent Antal remete ereklyéi (251 – 356)

Öt tartják a szerzetesi élet megalapítójának. Élete nagy részét visszavonultan élte Alsó-Egyiptom területén, ahol imádságnak, tanulásnak és fizikai munkának szentelte magát. Sok kísértést túlélt. A főoltár szárnyain lévő festmények ezek közül néhányat ábrázolnak. Hosszú élete vége felé meglátogatta a haldokló Pált egy thébai barlangban. Jellemzői egy "Tau" alakú kereszt, egy harang és egy disznó a lábánál. Az ereklye csontból készült.

Sienai Szent Katalin ereklyéi (1347 – 1380)

Egy gyapjúfestő család 25. gyermekeként született. Tizenhat évesen dominikánus harmadéves lett. Gyakran voltak misztikus élményei és látomásai Jézus Krisztusról, Szűz Máriáról és a szentekről. Bár iskolázatlan volt, az Egyház egyik legnagyobb teológusai közé tartozott. Nagy erőfeszítések árán igyekezett véget vetni a nagy nyugati egyházszakadásnak. 1375-ben megkapta a stigmákat. Leveleit és "Dialogusok" című traktátusát a legvilágosabb teológiai írások között tartják számon. Az ereklye csontból készült.

A templom 20. századra vonatkozó festménye (1940)

A templom falainak és boltozatának festését 1940-ben a neves szlovák festő, Hanula József (1863-1944) készítette. A festményeket 1990-ben átfestették.